

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
кафедра філософії

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«Філософія»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків 2022

Силабус навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 12 с.

Розробники:

О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

О.П. Дзьобань, доктор філософських наук, професор, професор кафедри
філософії

Ю.Ю. Калиновський, доктор філософських наук, професор, професор кафедри
філософії

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Оновлено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 17 від 21 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Філософія
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Дзьобань Олександр Петрович, професор кафедри філософії, д.філос.н., професор
Контактний телефон	057 704-92-84
E-mail	o.p.dzoban@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн-консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Анотація навчальної дисципліни

Вивчаються питання світоглядної орієнтації людини, усвідомлення нею свого місця і ролі в житті суспільства, проблеми її буття, сенсу існування,. Обґрунтовується вирішальна роль філософії у становленні світоглядної культури людини. Максимально всебічно аналізуються нові способи суспільного буття: «інформаційне суспільство», «віртуальне суспільство», «мережеве суспільство», «суспільство постмодерну» та ін. Створюється світоглядне підґрунтя для усвідомлення фундаментальних проблем права, таких як справедливість, свобода і рівність, вина і відповідальність та інші на підставі усвідомлення сутності людини і змісту її життя, онтологічної структури світу і засобів його пізнання.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – формування плюралістичного наукового світогляду шляхом реалізації виховної, світоглядної, методологічної, аксіологічної та комунікативної функцій, розвиток навичок критичного мислення й набуття знань сучасних парадигм розуміння людини, суспільства, світу.

Завдання:

– забезпечення усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності, змісту й особливостей філософії як світоглядної науки, основних етапів її розвитку, ролі в житті суспільства;

- формування й розвиток у здобувачів вищої освіти сучасного системного наукового мислення;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з внеском мислителів різних філософських шкіл та напрямків, у тому числі й вітчизняних філософів у розвиток філософської культури;
- забезпечення оволодіння системою філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природничих та гуманітарних наук;
- формування у здобувачів вищої освіти високих моральних якостей і традицій, зразків поведінки, які засновані на цінностях загальнолюдської моральності, свідомості й почутті відповідальності за виконання професійного обов'язку.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: «Історія держави і зарубіжних країн», «Українська культура», «Логіка», «Економічна теорія».

Кореквізити: «Теорія права», «Історія держави і права України», «Конституційне право».

Постреквізити: «Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та юридична практика», «Соціально-політичні студії», «Студії з юридичної аргументації».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД – 1.1. Виявляти стійкі знання й розуміння основних принципів формування ціннісних основ суспільного й правового життя на внутрішньо-суспільному й міждержавному рівнях.

РН НД – 1.2. Застосовувати історичний досвід філософської рефлексії прав людини та її свобод.

РН НД – 1.3. Екстраполювати надбання філософів-класиків на правову сферу.

РН НД – 1.4. Знати основні історичні засади кореляції сутності людини і способів нормативного регулювання суспільних відносин.

РН НД – 1.5. Обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.

РН НД – 1.6. Демонструвати знання генези держави і позитивного права та його диференціації.

РН НД – 1.7. Усвідомлювати сутність основних історичних підходів до наукового дослідження текстової інформації.

РН НД – 1.8. Демонструвати здатність реалізовувати на практиці праксеологічну функцію філософії.

РН НД – 1.9. Демонструвати знання смислу та історичного підґрунтя ідей правової держави, правового суспільства й справедливості.

РН НД – 2.1. Знати концептуальні основи системного підходу до дослідження правової реальності.

РН НД – 2.2. Визначати й виокремлювати основні особливості й характерні риси соціальних інститутів.

РН НД – 2.3. Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.

РН НД – 2.4. Демонструвати здатність характеризувати основні сфери життєдіяльності суспільства як системи.

РН НД – 2.5. Знати особливості біо-психо-соціальної природи людини та співвідношення вказаних складових у розуміння людини як громадянина.

РН НД – 2.6. Знати концептуальні основи структурно-функціонального підходу до дослідження правової реальності.

РН НД – 2.7. Знати основні форми фіксації і формалізації знань.

РН НД – 2.8. Застосовувати методи наукового дослідження у правовій сфері.

РН НД – 2.9. Уміти здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного.

Види навчальних занять та самостійна робота для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ з/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1.	Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві	Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві	2
2.	Філософія стародавнього світу, середньовіччя та Відродження: основні риси та етапи розвитку	Філософія стародавнього світу, середньовіччя та Відродження: основні риси та етапи розвитку	6
3.	Філософія Нового часу та епохи Просвітництва	Філософія Нового часу та епохи Просвітництва	4
4.	Німецька класична філософія.	Німецька класична філософія.	2
5.	Сучасна світова філософія	Сучасна світова філософія	4
6.	Вітчизняні філософські традиції	Вітчизняні філософські традиції	2
7.	Філософський смисл проблеми буття	Філософський смисл проблеми буття.	2
8.	Свідомість як філософська проблема	Свідомість як філософська проблема	2
9.	Філософські вчення про розвиток	Філософські вчення про розвиток	6
10.	Сутність і структура пізнавального процесу. Наукове пізнання, його форми та методи	Сутність і структура пізнавального процесу. Наукове пізнання, його форми та методи	4
11.	Філософські підходи до розуміння людини, суспільства, історії	Філософські підходи до розуміння людини, суспільства, історії	8
Усього			42

Види навчальних занять і самостійна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ з/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Еволюція філософського знання: етапи, сутність та зміст.		82
2	Основні проблеми сучасної філософії і методологія наукового пізнання	Основні проблеми сучасної філософії і методологія наукового пізнання	

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах:

- виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських занять), підготовка до семінарських занять;
- доопрацювання матеріалів лекції за допомогою комп'ютерного навчального курсу;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- опрацювання першоджерел;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення;
- створення портфоліо начального курсу та його презентація;
- підготовка та написання реферату;
- підготовка есе з проблемних питань;
- участь у роботі студентського наукового гуртка чи проблемної групи;
- підготовка тез та участь у наукових конференціях;
- розробка кейсів;
- анотування та реферування навчальної літератури, наукових джерел із навчальної дисципліни «Філософія»;
- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку;
- складання бібліографії;
- інші здобутки, що підтверджені документально (грамоти, дипломи тощо).

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни:

Література

Біскуб І. П., Данильчук А. Л., Макарук Л. Л. Філософія, суспільство, мова: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 223 с.

Глобальні виклики в цифрову епоху: вектори філософського осмислення: монографія / Штанько В. І. та ін. Харків: ХНУРЕ, 2019. 183 с.

Голянич М. Ю. Футурологія. Філософія майбуття: монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2017. 539 с.

Гуцуляк О. Б. Філософія української сутності. Соціокультурні смисли алхімії національного буття: монографія. Київ: Арт Економі, 2017. 253 с.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: навчальний посібник для підготовки до заліку та іспиту. Харків: Право, 2021. 136 с.

Денежніков С. С. Філософські засади трансгуманізму: монографія. Суми: Цьома С. П., 2017. 218 с.

Етнічність. Культура. Історія. Соціально-філософські нариси: монографія / В. Б. Фадєєв та ін.; відп. ред. В. Б. Фадєєв. Ніжин: Лисенко [вид.], 2019. 271 с.

Жадько В. А. Розуміння філософії через діалог з видатними мислителями: монографія. Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2018. 131 с.

Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія. Київ: Логос, 2019. 346 с.

Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу: від давнини до сучасності. Київ: Темпора, 2019. 379 с.

Мацьків І. В. Скарбниця мудрості. Основи філософії / за заг. ред. І. І. Онищука. Київ: ОВК, 2019. 296 с.

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Філософія” (відповідно до вимог ECTS) для студентів I курсу / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, Ю. Ю. Калиновський. Харків: Нац. ун-т “Юрид. акад. України”, 2020. 36 с.

Назар П. С. Філософія людини та особистості: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ: Сталь, 2018. 577 с.

Ожеван М., Дубов Д. Ното ех machina. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства монографія. Київ: НІСД: Фенікс, 2017. 271 с.

Підлісний М. М., Шубін В. І. Філософія цінностей: історія і сучасність: монографія. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017. 199 с.

Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: посібник. Умань: Сочінський М. М. [вид.], 2018. 581 с.

Соціальна філософія. Хрестоматія: навч. посіб.. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 351 с.

Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків: Право, 2020. 432 с.

Філософська думка західної української діаспори ХХ століття: ідеї та постаті: монографія / С. Йосипенко та ін. Київ: Наукова думка, 2018. 269 с.

Philosophy: Study Guide for students of the first (bachelor's) education level, of branch of knowledge 08 «Jurisprudence», specialization 081 «Law», branch of knowledge 29 «International relationships» specialization 293 «International law» / comp.: O. G. Danilyan, O. P. Dzeban, Y. Y. Kalynovskyi, E.A. Kalnytskyi. Kharkiv: Law, 2022. 40 p.

Philosophy : training manual for test and examination preparation /O. G. Danilyan, O. P. Dzoban, E. A. Kalnytskyi. – Kharkiv : Pravo, 2022. 134 p.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт українського інституту національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт інституту філософії імені Г. С. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com.ua/>.

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри філософії.
URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/120-kafedra-filosofii.html>.

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Для кращого засвоєння знань бажано зробити конспект лекційного матеріалу. При підготовці до практичних занять необхідно давати розгорнуті відповіді на питання планів цих занять, використовуючи список рекомендованої літератури. Якість засвоєння тем дисципліни бажано перевіряти за допомогою питань для самоперевірки.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка міжнародного права, написанні наукових статей, проходити додаткові он-лайн курси з філософії.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки здобувача вищої освіти, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язкова вимога – дотримання норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Особлива увага звертається на недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних та практичних заняттях – обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять здобувачі вищої освіти мають право в будь який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та брати активну участь у дискусії.

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації). У разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим здобувачам вищої освіти.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Філософія» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях, який передбачає застосування методів усного контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, обговорення проблеми, розв'язання практичних завдань, тощо; методів письмового контролю: проблемно-пошукові роботи, розв'язання тестових завдань, контрольні роботи, підготовка есе у рамках запропонованих тем тощо; а також інноваційних методи контролю – проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, портфоліо, кейс-вимірювачі, есе-презентації, банки візуального супроводження, семінари-дискусії, мозкові атаки тощо. У ході практичного заняття здобувач вищої освіти може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять з кожного з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 40 балів за один модуль), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни здійснюється на останньому практичному

занятті з кожного модулю у формі контрольної роботи, тестування тощо і оцінюється до 10 балів.

Максимальна оцінка з кожного модулю (з урахуванням оцінок за практичні заняття і оцінок за контрольні заходи) становить 50 балів.

Підсумки поточного контролю проставляються у відомість за накопичувальним принципом і є підставою для отримання здобувачем вищої освіти заліку з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді заліку. Залік виставляється на останньому семінарському занятті за результатами семінарських занять, як за умов дистанційного, так і аудиторного навчання. Оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) в діапазоні від 0 до 100 балів. За кожен з двох змістовних модулів здобувач вищої освіти повинен отримати від 30 до 50 балів. Мінімальна кількість балів для отримання «заліку» складає 60 балів за два змістовні модулі.

Для підсумкового контролю у вигляді іспиту надається наступна шкала оцінювання знань.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90–100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80–89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75–79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70–74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–69

FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35–59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34